

Les je nejlepší přítel i terapeut

To tvrdí Olga Stehlíková, autorka řady knih pro děti, ale například také poezie. Povídalý jsme si spolu o knize Mojenka, jejíž hrdinkou je obyčejná holka. Do jejího života ovšem vstoupí stín v podobě maminčiny vážné nemoci.

Madlenka z vaší knihy je vlastně úplně obyčejná holka. A má ráda les jako já. Také se vám líbí v lese? Co tam máte ráda?

V lese trávím každou volnou chvíli, většinou s dětmi. Je to ten nejlepší terapeut a přítel, který je opravdu vždycky nadosah a je na něj spolehnouti, děj se co děj. Příroda, jíž je les součástí, je zčásti také taková, ale s ní už to není tak jednoduché a jednostranné, myslím si. Les je kamarád, ale i organismus, složitý živý systém, kterému se obdivuji – nejen jeho kráse nebo jeho funkčnosti a trpělivosti nebo jeho obyvatelům, ale i jeho hrdosti a svébytnosti. Cítím, že les má svoji povahu, svůj charakter – a každý les má jiný ráz. A souhlasím s Mojenkou v tom, že v lese je kromě všeho jiného také pokaždé možné najít poklad, vzácnost.

Nevím, jestli je Magdaléna úplně obyčejná holka, myslím, že je docela svérázná, citlivá, svobodomyšlná a tvrdohlavá. Ale to už nechám na čtenáři.

Když do jejího života vstoupí maminčina nemoc, svět se točit nepřestane, les stále stojí, ale různé věci se změň. Jaké to

je, když se v našem životě objeví něco takového? Myslím tedy nemoc někoho blízkého...

To je hezky řečeno. Svět se točit nepřestane, musíme žít dál. To je jednoduše znějící věc, která ale není samozřejmá, musíme se jí učit a nikde není řečeno, že se jí také naučíme. Pro dítě je to jiné, toto uvědomění mu schází, je možné, že vůbec nepochopí, co se děje, a nenahlédne závažnost toho, co se děje. Zpětně by si mohlo vyčítat, co mohlo udělat jinak, když to ještě šlo. Obraz dokonalého nesmrtelného rodiče je násilně rozbitý, rodič se dítěti měň před očima v novou, trochu cizí bytost, bytost trpící a nemohoucí, a přijít může také nenahraditelná ztráta.

Nemoc ovlivňuje veškeré klima v rodině, celý organismus rodiny – změň se i druhý, zdravý rodič. Babička postupně přichází o svou milovanou dceru, přihlíží jejímu konci. S nemocí jednoho člena onemocní celý organismus rodiny. A v dítěti se vystřídá celá škála emocí, s nimiž si nejspíš nebude vědět samo rady, a to dlouhodobě, vlastně celoživotně.

Chtěla jsem napsat knížku, v níž má milující dítě dobré zázemí, pevné rodinné vazby, skvělé

vztahy, hluboké zájmy a city – ale součástí této záchranné sítě jistot je bohužel i nemoc a smrt. Mojenka se na svou rodinu – i v její nové podobě – může spolehnout, přes jejich vlastní bol a žal. (A to platí i tehdy, když se s touto situací rodina nevyrovnává dobře – pořád tu totiž je, jsou. Není na to sama – třeba i na pocit selhání.) Ba může svou rodinu rozšířit o nové „členy“, může do ní někoho přijmout. Nemá smysl někomu namlouvat, že „se to spraví“, ale můžeme dát naději, že jsou lidé, místa (jako třeba les nebo domov) a vlastní nitro, o které se můžeme opřít, kam se můžeme uchýlit. Mojenka na své cestě jakoby mimoděk dospěje, protože to je nevyhnutelná součást takového osudu.

Na Madlenku jsou doma hodní, má ale pocit, že paní učitelka si na ni zasedla. Zasedla si opravdu? Nebo to tak Madlenka cítí, protože má v životě i kus smutku?

Postava paní učitelky mě moc bavila, ačkoli má v knize zdánlivě malý prostor. Ona je to ve skutečnosti zajímavá, trochu rozporuplná postava, protože pro čtenáře má takzvaný „vývoj“ – tím, že čteme vše jen očima Mojenky, musíme se až mezi řádky pročíst k tomu, že „Maňas“ není zlá, i když Mojenka líčí, že si na ni zasedla pro její hlubší znalosti. Možná se paní učitelky opravdu trochu dotklo, když se na ni její žačka „vytahovala“. Mojence ale tahle učitelka nakonec vydatně pomůže, a hlavně se s ní sblíží prostřednictvím

jejich společného zájmu – přírody. To všechno ale až poté, co si s ní promluví táta.

Madlenka je – aspoň si to myslím – výjimečná tím, že jí to opravdu pálí, je chytrá a zajímá se. Možná je tohle pro dospělé někdy trochu obtížné. Ale proč?

Stále máme tendenci se na děti dívat jako na jiný živočišný druh než dospělé. Děti jsou ale stejně tak lidé jako dospělí a staří, jejich nadání a intelekt jsou jim dány a neustrnou, pokud je budou rozvíjet. Jen mají méně zkušeností a odžitého času – mají mít také stejná práva na lidskost a rovnost, adekvátně zodpovědnosti. Nadřazování dospělých dětem a nad dětmi a zbytečné pitvoření a přetvářka „velkých“ před „malými“ jsou mi strašně protivné. Dospělí nemají patent na rozum, a jak je často vidět, ani na vědomosti, stačí se podívat na nedávné návštěvy prezidentských kandidátů na jisté škole. Chytré děti některé dospělé znejišťují a oni se jimi ohrozeni cítí, asi.

Moc se mi líbí Madlenčina babička. Sama se jistě trápí a je smutná, ale Madlence ordinuje ten nejlepší lék: zabaví ji domácími a zahradními pracemi a zaměstná tím i její mysl. Madlence to zjevně pomáhá. Jak to, že to tak funguje?

To je zajímavý postřeh! Věřím, že ano, že to funguje: práce, zejména ta manuální a zejména ta zahradní. Odlehčuje totiž mysl spolu s čerstvým vzduchem a přináší uspokojení z díla, které třeba sport nebo něco takového nenahradí. Pocit z vlastního výpěstku nebo zdravé zahrady je skvělý, no ne? Babička je

moje tichá hrdinka této knihy: je to prostá vesnická žena, která chce mít z věcí užitek a nebude se obdivovat přírodě „jen tak“... Současně má smysl pro spravedlnost i hru a v rodině působí jako katalyzátor a uklidňovač. Na její vlastní utrpení není v knize prostor, ale cítíme ho právě tak ztišeně, jak ho ona sama asi dává najevo zeťovi a vnučce. Ona je oporou a pomocníkem, aniž sama někoho takového ve své strašné situaci má. S tatínkem vytvoří nečekaný tým.

Maminka je z nemocnice sice doma, ale pořád odpočívá a spí, je bledá a moc toho nedokáže. Pro Madlenku-Mojenku je to těžké, ráda by s ní mluvila o tom, jak se mění, co se děje s jejím tělem, jak dospívá... Je něco, co by dětem v této situaci mohlo pomoci?

Vůbec se necítím být kompetentní někomu radit v takové situaci – role mámy je obtížně zastupitelná, zvláště když byla léta neochvějná a ničím neohrožená. Myslím si, že je velké štěstí, když má dítě druhého rodiče, který pro ten čas prvního zastoupí. Pak jsou tu jistě ještě prarodiče, sourozenci a zejména přátelé-vrstevníci. Všem je možné se svěřit, pokud má dítě důvěru. Na té se ale musí pracovat. Ta se nedostaví, až když hoří. Jsou tu také knihy, kde lze najít spoustu odpovědí nebo návodných otázek, příkladů, příběhů, postav, s nimiž se lze ztotožnit a k nimž se lze „obrátit“. V tomhle má i literatura a příběhy obecně velkou sílu. Mluvit o věcech, trápeních a změnách a naslouchat nebo číst o nich je zásadní cesta k jejich pochoopení – to není nic nového.

Olga Stehlíková (nar. 1977) je básnířka, autorka knih pro děti, literární publicistka a editorka. Vystudovala bohemistiku, obecnou lingvistiku a publicistiku. V Hostu vyšla její kniha *Mojenka*.

Jak kniha dopadne, to se mi prozrazovat nechce, moc se mi ale líbí svět, který jste pro ni vytvořila. Kde se vzal? Co vás k napsání *Mojenky* dovedlo?

K napsání *Mojenky* mě vedla láska k přírodě a lesu a touha napsat právě takový příběh s právě takovými postavami a událostmi, jak jsem si vymyslela. Jen jsem tu touhu a přání naplnila. Jejich svět jsem měla před očima v plných barvách, nemusela jsem „lovit“ a omalovávat. Možná k tomu přispěla i moje mladší dcera, která má podobnou povahu jako *Mojenka* a s níž nejčastěji chodím do lesů.

Dětskou knihu kromě textu tvoří i ilustrace. V *Mojence* se hodně mluví o symbióze v rostlinné i živočišné říši. Jak funguje symbióza vašich slov a ilustrací *Andrey Tachezy*?

Myslím, že výborně, i to ale musí posoudit čtenáři. Je to jeden ze záruk, kterých je okolo téhle knížky dost! ■

Mgr. Marie Těthalová
Foto Jiří Mls
Ilustrace Andrea Tachezy